

ITALO KALVINO

KOSMIKOMIKE
STARE I NOVE

PREVELE S ITALIJANSKOG

ELIZABET VASILJEVIĆ

I

ANA SRBINOVIĆ

PAIDEIA

BEOGRAD, 2008.

Naslov originala:
Italo Calvino
Tutte le cosmicomiche

Izdavač
PAIDEIA, Beograd
Generalni direktor
PETAR ŽIVADINOVIĆ
Glavni i odgovorni urednik
VESNA JANJIĆ
© 2008, PAIDEIA, za ovo izdanje

KOSMIKOMIKE

Mesec se udaljava!

Nekada davno, prema ser Džordžu H. Darvinu, Mesec je bio veoma blizu Zemlje. Malo-pomalo, plime i oseke su ga odgurale daleko: plime i oseke koje on, Mesec, izaziva u zemaljskim vodama i usled kojih Zemlja polako gubi energiju.

To mi je dobro poznato! – *uzviknuo je stari Qfwfq* – vi se toga ne možete sećati, ali ja se sećam. Mesec nam je stalno visio nad glavom, ogroman: za vreme uštapa – noći svetle poput dana, ali u svetlosti boje maslaca – činilo se da će nas zgnječiti; za vreme mladog meseca, kontroljao se nebom kao crni kišobran nošen vetrom; a u rastućoj fazi između mladog i punog meseca rogovi bi mu pali tako nisko da je izgledalo kao da će se svakog časa zabiti u vrh nekog grebena i tu ostati usidren. Međutim, čitavo ustrojstvo njegovih faza bilo je sasvim drugačije nego danas: jer su udaljenosti od Sunca bile drugačije, kao i putanje, i nagib – ne sećam se više čega; najzad, pošto su Zemlja i Mesec bili tako priljubljeni, eklipse su bile veoma česte: nemojte misliti da ove dve beštije nisu nalazile načina da jedna drugoj neprestano prave senku.

Putanja? Eliptična, razume se, eliptična: malo nam je visio nad glavom, malo bi se vinuo u nebesa. Kada je Mesec bio nisko, nadolazile su plime i niko ih nije mogao obuzdati. Bilo je noći kada je pun Mesec bio tako nizak a plima tako visoka da je za dlaku falilo da se Mesec okupa u moru; recimo, samo nekoliko metara. Da li smo ikada pokušali da se popnemo? Kako da ne? Bilo je dovoljno prići čamcem tik ispod njega, prisloniti merdevine i popeti se.

Mesec je bio najniži na pučini, nadomak Cinkanih hridi. Išli smo onim plutanim čamčićima na vesla, dunduljavim i pljosnatim, koji su se tada koristili. Uvek nas je bilo mnogo: ja, kapetan Vhd Vhd, njegova žena, moj rođak gluvonja, a ponekad i mala Xlthlx, koja tada nije mogla imati više od dvanaest godina. Voda je tih noći bila kao ogledalo,

srebrila se poput žive, a ribe u njoj, ljubičaste, ne uspevajući da se odupru privlačnoj sili Meseca, isplivavale su na površinu, a s njima i hobotnice i meduze boje šafrana. Vazduhom su neprekidno proletale mađušne životinje – račići, lignje, kao i sućušne providne alge i grančice korala – koje su se odvajale od mora i završavale na Mesecu, viseći s te krečnjačke tavanice, ili su pak ostajale da lebde u vazduhu, u svetluca-vim rojevima, koje smo rasterivali mašući listovima banane.

Evo šta smo radili. U čamcu smo imali merdevine: jedan ih je držao, drugi bi se popeo na vrh, a treći se za to vreme trudio da dovesla do ispod samog Meseca; zbog toga je bilo poželjno da nas bude što više (ovde sam pomenuo samo one glavne). Kad bi se čamac primakao Mesecu, onaj na vrhu merdevina uspaničeno bi povikao: – Stoj! Stoj! Udaricu glavom! Eto, takav je utisak ostavljao kad bi nam se nadneo nad glavom onako ogroman, onako džombast s oštrim izbočinama i nazubljenim i razjapljenim rubovima. Danas je možda drugačije, ali tada je Mesec, ili bolje rečeno njegov donji deo, trbuh Meseca, hoću reći onaj deo koji je bio toliko blizu Zemlji da ju je gotovo dodirivao, bio pokriven korom od oštre krljušti. Sve je više ličio na stomak ribe, a i mirisao je, koliko se sećam, ako ne baš na ribu onda tek nešto blaže, na dimljenog lososa.

A, u stvari, jedva da smo ga i sa vrha merdevina, pružajući ruke i balansirajući uspravno na poslednjoj prečki, mogli dodirnuti. Pažljivo smo sve izmerili (tad još nismo znali da se udaljava); najvažnije je bilo dobro paziti za šta se uhvatiti. Birao sam krljušt koja mi je delovala postojano (svi smo se redom penjali, u grupama od po petoro ili šestoro), čvrsto bih se uhvatio prvo jednom a onda drugom rukom i istog trenutka bih osetio kako mi merdevine i čamac izmiču pod nogama dok me kretanje Meseca otima od Zemljine privlačne sile. Da, da, Mesec je imao privlačnu silu koja bi te povukla, to bi shvatio tek u trenutku prelaska iz jedne u drugu: valjalo je naglo odskočiti uvis, napraviti neku vrstu premeta, čvrsto se uhvatiti za krljušt i zamahnuti uvis nogama kako bi se pri padu na mesečevo tlo dočekaao na noge. Gledajući sa Zemlje izgledalo je kao da visiš s glavom nadole, dok si ti u stvari bio u onom uobičajenom položaju, a neobično je bilo jedino to što bi, kad podigneš pogled, iznad svoje glave ugledao svetluca-vi morski plašt, i na njemu čamac i naglavačke izvrnute drugare kako se klate kao grozd na čokotu.

Moj rođak gluvonja ispoljavao je posebnu nadarenost za te skokove. Čim bi dodirnule mesečevo tlo (uvek je prvi skakao s merdevina), njegove koščate ruke iznenada bi postale gipke i sigurne. Odmah bi našle pravo mesto da se čvrsto uhvate i otrgnu od zemljine sile, štaviše, izgledalo je kao da se on samo dodirom dlanova drži za koru satelita. Jednom mi se čak učinilo da mu Mesec, dok je ovaj pružao ruke, ide u susret.

Jednako je bio vešt i pri silasku na Zemlju, što je bio daleko teži poduhvat. Za nas se sastojao od skoka uvis, što je moguće više, podignutih ruku (gledano sa Meseca, jer gledano sa Zemlje to je pre ličilo na skok na glavu, ili zaranjanje u dubinu, s rukama koje vise iznad glave), sve u svemu, isti istijati preslikan skok sa Zemlje samo što sad nismo imali merdevine jer na Mesecu nije bilo ničega o šta bismo ih oslonili. Međutim, umesto da se baci podignutih ruku, moj rođak bi se savijene glave nagnuo prema mesečevoj površini, kao da se sprema za premet, i počeo da se odbacuje oslanjajući se o ruke. Mi smo ga iz čamca videli kako stoji uspravno u vazduhu kao da pridržava ogromnu mesečevu kuglu koja poskakuje pod udarcima njegovih dlanova, sve dok nam njegove noge ne bi došle na dohvat i ne bismo uspeli da ga ščepamo za gležnjeve i povučemo nadole, u čamac.

Sad ćete me vi pitati kog smo đavola tražili na Mesecu, i ja ću vam objasniti. Išli smo da skupljamo mleko, s velikom kašikom i vedrom. Mesečevo mleko je bilo veoma gusto, kao kajmak. Nastajalo je u prostoru između krljušti usled vrenja raznih tela i tvari zemaljskog porekla što su stizale s polja i iz šuma i laguna koje je satelit preletao. Sastojalo se uglavnom od biljnih sokova, punoglavaca, bitumena, sočiva, pčelinjeg meda, kristala skroba, jesetrine ikre, buđi, cvetnog praha, želatinoznih tvari, crva, smole, bibera, mineralnih soli, sagorljivih materija. Bilo je dovoljno zavući kašiku ispod krljušti koje su prekrivale korasto tlo Meseca pa da je izvučete punu ovog dragocenog bučkuriša. U neprečišćenom stanju, razume se; bilo je puno otpadaka; u toku vrenja (budući da je Mesec prolazio kroz polja vrelog vazduha iznad pustinja) ne bi se sva tela istopila; neka su ostajala zabodena: nokti i hrskavice, ekseri, morski konjci, koštice i peteljke, krhotine posuđa, udice, katkad i pokoji češalj. Stoga je ovu kašu nakon sakupljanja trebalo obrati, propustiti kroz cediljku. Ali nije to bio problem: problem je bio kako je spustiti na Zemlju. Evo šta smo radili: sadržaj kašike zavrtačili bismo

uvis, podižući kašiku kao katapult, obema rukama. Kajmak je leteo i, ako bi zamah bio dovoljno jak, završavao raspljeskan na tavanici, odnosno morskoj površini. Kad bi tamo dospeo, ostajao je na površini i onda je već bilo lako pokupiti ga iz čamca. I u ovim bacanjima moj rođak gluvonja ispoljavao je izuzetnu veštinu. Imao je preciznu ruku i oštro oko. Jednim odlučnim zamahom uspevao je da nepogrešivo naci-lja vedro koje smo mi u čamcu pružali ka njemu. Meni se, međutim, događalo da omanem. Sadržaj kašike ne bi uspeo da pobedi privlačnu silu Meseca pa je završavao u mom oku.

Ovo nije ni delić priče o poduhvatima u kojima je moj rođak brilji-
rao. Taj posao vađenja mesečevog mleka iz krljušti bio je za njega svo-
jevrsna igra; ponekad je, umesto kašike, pod koru zavlacio golu ruku,
ponekad samo prst. Nije išao redom, već je birao izdvojena mesta, ska-
kućući od jednog do drugog, kao da je hteo da se našali s Mesecom, da
ga iznenadi ili jednostavno da ga zagolica. A tamo gde bi on zavukao
prste, mleko je šikljalo kao iz kozijeg vimena. Tako da nama nije osta-
jalo ništa drugo nego da idemo za njim i kašikama skupljamo kašu ko-
ju je on istiskivao čas ovde čas onde; ali uvek kao pukim slučajem, bu-
dući da nije izgledalo da gluvonjina maršruta sledi bilo kakvu jasnu
svrsishodnu nameru. Bilo je, na primer, mesta koje bi dotakao tek iz
puste želje da ih dotakne: prostor između dve krljušti, gole i nežne na-
bore mesečevog tela. Ponekad moj rođak u procepe nije gurao prste ru-
ke već – dobro sračunatim pokretom pri svojim skokovima – palac na
nozi (na Mesec se penjao bos), i izgleda da je to za njega bio vrhunac
zabave, ako sudimo po cijuku koji bi proizvela njegova resica i novim
skokovima koji bi potom usledili.

Mesečevo tlo nije bilo ravnomerno prekriveno ljuskama već su se tu
i tamo prostirali ogoljeni predeli nepravilnog obilika od bledunjave kli-
zave gline. Gluvonju su te mekane površine podsticale na maštovite
premete ili gotovo ptičije uzlete, kao da je želeo da se čitavim svojim
bićem utisne u mesečevu masu. Sve više se udaljavajući, nakon izve-
snog vremena nestao bi nam s vidika. Na Mesecu je bilo predela koje
nikada nismo imali razloga niti želje da istražujemo, i upravo je tamo
moj rođak nestajao; a ja sam procenio da svi ti premeti i iščikavanja
kojima se pred nama prepuštao nisu bili ništa drugo do priprema, uvod
u nešto tajanstveno što je imalo da se dogodi u tim skrivenim predeli-
ma.

Tih noći na pučini, daleko od Cinkanih hridi, obuzimalo nas je neko posebno raspoloženje; veselo, ali prožeto lakim nemirom, kao da u glavi, umesto mozga, osećamo neku ribu koja pluta privučena Mesecom. I plovili smo tako, uz svirku i pesmu. Kapetanova žena je svirala harfu; imala je duge ruke koje su se u tim noćima srebrile kao jegulje, i senovite i tajanstvene pazuhe poput morskih ježeva; a zvuk harfe bio je tako sladak i prodoran, tako sladak i prodoran da se gotovo nije mogao podneti, pa smo bili prinuđeni da ispuštamo duge jauke, ne toliko da bismo pratili muziku koliko da bismo zaštitili uši.

Na morsku površinu izranjale su providne meduze, neznatno bi zatreperile a onda uz trzaj poletele ka Mesecu, talasajući se. Mala Xlthlx se zabavljala hvatajući ih u vazduhu, što nije bilo lako. Jednom prilikom, dok je pružala ručice da ugrabi neku od tih meduza, poskočila je pa se i ona našla u vazduhu. A pošto je bila mršavica, nedostajala joj je taman koja unca više da bi je zemljina teža, savladavši mesečevu privlačnu silu, vratila na Zemlju: i tako je letela zajedno s meduzama, lebdeći iznad mora. Isprva se uplašila, zaplakala, zatim se nasmešila, a onda je počela da se igra hvatajući u letu račiće i ribice, neke je čak stavljala u usta i grickala ih. Mi smo veslali za njom da nam ne bi pobjegla: Mesec je grabio svojom putanjom vukući nebom taj veo od morske faune i čitav plašt dugačkih ukovrdžanih algi i devojčicu koja je u tome lebdela. Xlthlx je imala dve tanušne kikice koje kao da su letele za svoj groš, stremeći ka Mesecu; i sve vreme se džilitala, mlatarala nogama po vazduhu, pokušavajući da se odupre toj sili, dok su joj čarape – sandale je izgubila u letu – skliznule s nogu i visile privučene zemljinom težom. Mi, na merdevinama, pokušavali smo da je dohvatimo.

To što joj je palo na pamet da jede lebdeće životinjice pokazalo se kao dobra ideja; što je više dobijala na težini, Xlthlx se sve više spuštala ka Zemlji; i ne samo to, pošto je od svih tih lelujavih tela njeno imalo najveću masu, mekušci, alge i plankton lepili su se za nju, te je devojčica ubrzo bila prekrivena sićušnim silicijumskim ljušturama, hitinskim i kornjačinim oklopima i vlatima morske trave. I što je više nestajala u toj gunguli, to se više oslobađala mesečevog uticaja, sve dok nije dotakla površinu i bućnula u vodu.

Brzo smo doveslali, uhvatili je i izvukli na čamac: njeno telo još nije bilo izgubilo privlačnu snagu pa smo se debelo namučili dok smo sa nje sljuštili sve ono što se bilo prilepilo. Nežni korali su joj se svija-

li oko glave, a na svaki zamah češlja, iz njene kose pljuštala je kiša inćuna i račića; oči su joj bile zapečaćene ljušturama lupara priljubljenim uz kapke; sipini pipci su joj se obavijali oko ruku i vrata, a njena haljinica kao da je bila satkana od algi i sunđera. Očistili smo je koliko smo mogli; a ona je posle sedmicama skidala sa sebe ljuskice i školjke; međutim, koža joj je zauvek ostala istačkana najsićušnijim dijatomejama, što je izgledalo – onome ko je ne bi pažljivo zagledao – kao da je posuta tananim velom mladeža.

Tako je prostor između Zemlje i Meseca bio poprište stalnog nadmetanja dve sile koje su se odmeravale. Još nešto ću reći: telo koje bi se sa satelita spustilo na Zemlju bilo je još neko vreme pod snažnim uticajem mesečeve sile i opiralo se privlačnoj snazi našega sveta. Čak je i meni, iako sam bio veliki i pozamašan, posle svakog boravka na Mesecu bilo teško da se ponovo priviknem na zemaljsko gore i dole, pa su moji drugari morali da me hvataju za ruke i silom zadržavaju, okačeni kao grozd o mene u čamcu koji se ljuljao, dok sam ja s glavom nadole i dalje nogama stremio ka nebu.

– Drži se! Drži se čvrsto za nas! – dovikivali su mi, i u tom komešanju dešavalo mi se ponekad da dohvatim dojku gospođe Vhd Vhd, a njene su dojke bile okrugle i čvrste, i taj dodir je bio prijatan i ulivao sigurnost, imao je istu ili čak veću privlačnost od privlačnosti Meseca, naročito ako bih u tom padu naglavačke drugom rukom uspeo da je uhvatim za bedra i tako bezmalo ponovo dođem na ovaj svet i naglo se stropoštam na dno čamca, pri čemu bi me kapetan Vhd Vhd, ne bi li me povratio u život, polivao kofom vode.

Tako je počela priča o mojoj zaljubljenosti u kapetanovu ženu, i mojim patnjama. Jer, nije trebalo mnogo da shvatim kome su zapravo bili upućeni gospođini uporni pogledi: dok su se sigurne ruke mog rođaka hvatale za satelit ja sam piljio u nju, i u njenom pogledu sam čitao misli koje je izazivala ta bliskost između gluvonje i Meseca, a kada bi on nestao u svojim tajanstvenim pohodima po Mesecu, ona bi postala vidno uznemirena, vrtela se kao na iglama, i najzad mi je sve bilo jasno, da gospođa Vhd Vhd vremenom postaje ljubomorna na Mesec, a ja na svog rođaka. Gospođa Vhd Vhd je imala dijamantske oči; plamtele su prkosne, dok je gledala Mesec, kao da kaže: „E, nećeš ga imati!“ A ja sam osećao da za mene tu nema mesta.

Jedini koji ništa od toga nije primećivao, bio je upravo gluvonja. Dok smo mu pomagali pri silasku, vukući ga – kao što sam već objasnio – za noge, gospođa Vhd Vhd više nije znala za meru, trudeći se iz petnih žila da se čitavim telom priljubi uz njega, obavijajući ga svojim dugim srebrnastim rukama; meni se srce stezalo (u onim prilikama kad sam se ja za nju hvatao, telo joj je bilo podatno i meko, ali se nije tako podmetalo kao kada je bio u pitanju moj rođak), dok je on bio ravnodušan, još uvek opijen čarima Meseca.

Posmatrao sam kapetana pitajući se da li i on primećuje ponašanje svoje žene; međutim, izraz njegovog lica nagriženog morskog solju i izbrazdanog borama punim katrana nikada se nije menjao. Pošto se gluvonja uvek poslednji odvajao od Meseca, njegov silazak bio je znak za pokret. Tada bi Vhd Vhd jednim neobično nežnim pokretom podigao harfu sa dna čamca i pružio je svojoj ženi. Ona je morala da je prihvati i da počne da prebira po njoj. Ništa nije moglo više da je udalji od gluvonje kao zvuk harfe. Ja bih počeo da pevam onu setnu pesmu koja kaže: „Blistave su ribe sve na površini, a mračne su ribe sve u dubini...“ i svi su me, osim mog rođaka, pratili.

Svakog meseca, čim bi satelit odmakao na drugu stranu, gluvonja se vraćao u svoje stanje samotne ravnodušnosti prema stvarima iz ovog sveta; tek bi ga primicanje punog meseca ponovo razbudilo. Tog puta sam udesio da ne budem u grupi koja se penjala kako bih ostao u čamcu sa kapetanovom ženom. Ali, ne lezi vraže, tek što se moj rođak popeo na merdevine, gospođa Vhd Vhd je izjavila: – Bogami, danas i ja odoh gore!

Kapetanova žena se nikada pre toga nije pela na Mesec. Međutim, Vhd Vhd se nije usprotivio, štaviše, gotovo da ju je oberučke gurnuo na merdevine, uzviknuvši: – E, pa, srećan put! – i svi tad požurismo da joj pomognemo, ja sam je pridržavao otpozadi, osećao sam pod rukama njeno oblo i meko telo, i gurao sam je upirući o nju dlanove i lice, a kada sam osetio kako uplivava u mesečevu orbitu, obuzeo me je očaj zbog tog prekinutog dodira, te sam poleteo za njom, uzviknuvši: – Odoh gore da i ja malo pripomognem!

Ali tu me dočeka hladan tuš. – Ti ostaješ ovde, uostalom, imaš ti i ovde šta da radiš – naredio mi je kapetan Vhd Vhd, ne podižući glas.

U tom trenutku, namere svakog od nas već su bile jasne. Ipak, ja se nisam baš najbolje snalazio u tome, štaviše, čak ni dan-danas nisam si-

guran da li sam sve dobro protumačio. Sasvim je izvesno da je kapetanova žena već duže vreme potajno želela da se nađe gore sama sa svojim rođakom (ili barem da ne dopusti da on bude sâm sa Mesecom), ali verovatno da je njen plan imao daleko ambiciozniji cilj koji je morao biti smišljen u dogovoru sa gluvonjom: sakriti se zajedno na Mesecu i ostati tamo čitavih mesec dana. Međutim, nije isključeno da moj rođak, onako gluv kakav je bio, nije razumeo ništa od onoga što je ona pokušavala da mu objasni ili da čak nije imao pojma da je predmet gospođine čežnje. A kapetan? Jedva je dočekao da se oslobodi žene, jer čim je ova dospela gore, videli smo kako se istog časa prepušta svojim porocima i tone u razvrat; tad smo shvatili zašto nije učinio ništa da je zadrži. Da nije on od samog početka znao da se mesečeva orbita polako širi?

To niko od nas nije mogao da pretpostavi. Osim gluvonje, možda jedino gluvonja: na onaj svoj sirov način na koji je spoznao stvari, predosetio je da će te noći morati zauvek da se oprosti od Meseca. Zato se krio po onim svojim tajnovitim mestima i pojavio tek kada je trebalo da se vrati u čamac. Kapetanova žena se dobro natrčala jureći za njim: videli smo je kako šparta ljuspavim prostranstvom, uduž i popreko, da bi se onda najednom zaustavila, gledajući u nas koji smo ostali u čamcu, gotovo na ivici da nas upita da li smo ga videli.

Svakako da je bilo nečeg neobičnog, te noći. Umesto da bude zategnuta, štaviše, gotovo izvijena prema nebu, kao uvek za punog meseca, sada se činilo da je površina mora opuštena, mlitava, kao da mesečev magnet gubi svoju moć. Reklo bi se da ni svetlost nije bila ista kao ranije za vreme uštapa, kao da se noćna tama zgusnula. Mora da su i naši drugari, tamo gore, shvatili šta se dešava, jer su nas odozgo uplašeno gledali. A onda se iz njihovih i naših usta istovremeno prolomio uzvik: – Mesec se udaljava!

Još nije valjano ni zamro odjek našeg uzvika, kad se na Mesecu pojavio moj rođak, trčeći. Nije delovao uplašeno, a još manje iznenađeno: položio je ruke na tlo, praveći onaj svoj poznati kolut, ali ovoga puta, nakon što se bacio uvis, ostao je tamo da ledbi, kao što se onomad dogodilo maloj Xlthlx, prevrćući se na trenutak između Meseca i Zemlje, a onda se izvrnuo naglavačke i uz snažne zamahe ruku, kao plivač koji se bori protiv struje, zaplivaio neobično sporo prema našoj planeti.

Ostali mornari na Mesecu, požurili su da slede njegov primer. Niko nije pomišljao na to da prebaci sakupljeno mesečevo mleko u čamce, niti ih je kapetan zbog toga korio. Ionako su previše čekali, sada je već bilo mnogo teže premostiti rastojanje; ma koliko da su se trudili da oponašaju odskok ili plivanje mog rođaka, i dalje su se samo batrgali, lebdeći posred neba. – Zbijte se! Budale! Zbijte se! – zaurlao je kapetan. Na njegovu zapovest mornari su pokušali da se grupišu, da dobiju na masi, da zajedničkim snagama dospeju do pojasa zemljine privlačne sile: sve dok se iznenada kiša tela, uz zaglušujući pljesak, nije sručila u more.

Čamci su sad veslali prema njima da ih pokupe. – Čekajte! Nema gospođe! – uzviknuo sam. Kapetanova žena je takođe pokušala da skoči ali je ostala da lebdi na svega nekoliko metara od Meseca i mlitavo je mahala u vazduhu svojim dugim srebrnkastim rukama. Uzverao sam se na merdevine i u zaludnom pokušaju da joj doturim nešto za šta će se uhvatiti, pružao sam joj harfu. – Ne вреди! Treba otići po nju! – i spremih se na skok, zavitlavši harfom. Činilo se da ogroman mesečev disk iznad mene više nije onaj od ranije, toliko se bio smanjio, moglo bi se čak reći da se sve više i više skupljao, kao da ga je moj pogled gurao u daljinu, a raščišćeno nebo otvaralo se kao ponor na čijem su se dnu gomilale zvezde dok je noć na mene izlivala more praznine, i zapljuskivala me talasima straha i vrtoglavice.

„Plašim se! – pomislio sam. – Suviše se plašim da bih se bacio! Prava sam kukavica!“ i u tom trenutku sam se bacio. Raspomamljeno sam plivao nebom i pružao harfu prema njoj, no umesto da mi pođe u susret, ona se okretala oko sebe pokazujući mi čas bezizražajno lice čas leđa.

– Sjedinimo se! – uzviknuo sam, i već sam bio pored nje i hvatao je oko struka i preplitao svoje udove sa njenim. – Sjedinimo se i padnimo zajedno! – i usredsredio sam svu svoju snagu na to da se što čvršće pripijem uz nju, i sva moja čula da bih uživao u savršenstvu tog zagrljaja. Tako da sam prekasno shvatio da sam uspeo da je otrgnem iz tog stanja ledbednja, ali u pravcu Meseca. Da li zaista nisam shvatio? Ili je to bila moja namera od samog početka? Nisam još čestito ni sabrao misli a već mi se iz grla prolamalo: – Ja ću biti s tobom čitav mesec! – štaviše: – Na tebi! – vikao sam, kao u transu: – Ja na tebi čitav mesec! – da bi

u tom trenutku pad na mesečevu površinu raspleo naš zagrljaj, odbacivši mene na jednu a nju na drugu stranu, posred tih ledenih krljušti.

Podigao sam pogled kao što sam to uvek činio kada bih dotakao mesečevo tlo, ubeđen da ću iznad sebe opet ugledati ono naše more kao beskrajnu tavanicu, i video sam ga, video sam ga i ovoga puta, ali avaj, kako je samo bilo daleko i jedva vidno omeđeno linijama svojih obala, hridi i rtova, i kako su sićušni bili čamci, i neprepoznatljiva lica druga- ra, i jedva čujni njihovi povici! Nedaleko od mene začuo se neki zvuk: gospođa Vhd Vhd je pronašla svoju harfu, i milovala ju je izvodeći neki tužni akord, poput jecaja.

I otpočeo je jedan dugi mesec. Satelit je lenjo kružio oko Zemlje. Na kugli koja je visila iznad nas više nismo videli onu poznatu obalu već su pred našim očima promicali okeani duboki kao ponori i pustinje od užarenih komadića lave i kontinenti od leda i šume koje su podrhtavale od reptila i stenovite zidine planinskih venaca presečene ostricom vrletnih reka i močvarni gradovi i nekropole od sedre i carstva od gline i blata. Daljina je svaku stvar bojila istom bojom: nepoznate perspektive činile su nepoznatom svaku sliku; krda slonova i jata skakavaca jezdila su ravnicama tako jednako ogromna i zgusnuta i mnogobrojna da nije bilo nikakve razlike.

Trebalo je da budem srećan: baš kao u mojim snovima, bio sam sâm sa njom, bliskost sa Mesecom na kojoj sam toliko puta pozavideo svom rođaku i bliskost sa gospođom Vhd Vhd bile su sada moja isključiva privilegija, čitav mesec mesečevih dana i noći bio je pred nama bez prekida, kora satelita hranila nas je svojim mlekom kiselkastog i poznatog ukusa; naš pogled se dizao u visinu, ka svetu u kojem smo rođeni i čija smo raznolika prostranstva konačno obišli, istražili krajo- like koje nijedan stanovnik Zemlje nikada nije video, ili je pak posmatrao zvezde nad Mesecom, velike kao svetleće voćke sazrele na povi- jenim granama neba, i sve je uveliko premašivalo i moje najsmelije snove, ali ipak, ipak, ipak, bilo je to izgnanstvo.

Mislio sam samo na Zemlju. Zahvaljujući Zemlji svako od nas je bio upravo ono što jeste, a ne neko drugi; ovde gore, silom otrgnuti od Zemlje, kao da smo bili drugačiji, ja kao da više nisam bio onaj isti, ni- ti je ona za mene bila ona ista. Jedva sam čekao da se vratim na Zem- lju, i premirao sam od straha da sam je zauvek izgubio. Ostvarenje mog ljubavnog sna trajalo je koliko onaj tren kada smo se spojili, prevrćući

se između Zemlje i Meseca; lišena svoje zemaljske podloge, moja zaljubljenost je sada znala samo za razdiruću nostalgiju za onim što nam nedostaje; mesto, okruženje, prošlost, budućnost.

To je ono što sam ja osećao. A ona? Pitajući se, bio sam rastrzan sumnjama. Jer ako je i ona mislila samo na Zemlju, to je mogao biti dobar znak, da smo se konačno razumeli, ali je isto tako mogao biti znak da je sve bilo uzaludno, da je gluvonja i dalje bio jedini predmet njene žudnje. Međutim, ćorak. Nikada nije podigla pogled prema staroj planeti, tumarala je bleđa po tim ledinama, mrmrljajući žalopojke i milujući harfu, kao da se potpuno uživala u svoje privremeno (verovao sam) mesečarsko stanje. Da li je to bio znak da sam pobedio svog protivnika? Ne; izgubio sam; beznadežan poraz. Jer ona je napokon shvatila da u mom rođaku postoji ljubav samo za Mesec, i sve što je sada želela bilo je da postane Mesec, da se stopi s predmetom te vanljudske ljubavi.

Pošto je Mesec najzad prevalio svoju putanju oko planete, evo nas ponovo iznad Cinkanih hridi. Kad sam ih prepoznao, obuzeo me je užas: čak ni u svojim najcrnjim slutnjama nisam očekivao da budu tako daleko. Moji drugari su se vratili i plovili po toj bari od mora, ali bez merdevina koje su sad već bile beskorisne; ipak iz čamaca je pletelo nešto nalik šumi dugačkih kopalja; svako od njih je hitnuo po jedno, sa harpunom ili kukom na vrhu, verovatno u nadi da će tog poslednjeg puta uspeti da pogrebu još malo mesečevog kajmaka, a možda i da će nama jadnima gore nekako pomoći. Međutim, odmah je bilo jasno da nema motke koja je dovoljno dugačka da dosegne do Meseca; i popadala su nazad, smešno kratka, obashrabrena, ostajući da plutaju po morskoj površini; i u toj gunguli nekoliko čamaca izgubilo je ravnotežu i prevrnilo se. Ali baš u tom trenutku, posada jednog čamca stade da uspravlja jednu mnogo dužu motku, koju su morem dovukli čak dotle: mora da je bila od bambusa, ko zna koliko stabljika bambusa nastavljenih jedna na drugu, i trebalo ju je podizati pažljivo da se, s obzirom na to da je bila veoma tanka, usled gibanja ne slomi, i rukovati njome s mnogo snage i veštine da to vertikalno opterećenje ne bi prevrnilo čamac.

I to je to: bilo je jasno da će vrh ove motke dosegnuti do Meseca, videli smo kako ga dotiče i upire se o to ljuspasto tlo, na trenutak se oslanja na njega, gotovo ga gura, štaviše, gura ga snažno zbog čega pono-

vo odskače i udaljava se, a onda vraća i udara na isto mesto kao da poskakuje, pa se ponovo udaljava. I tad sam ga prepoznao, štaviše, oboje smo ga prepoznali – i ja i gospođa: mog rođaka, to je mogao biti samo on, to se on poslednji put igra sa Mesecom, izvodi neki od svojih što-seva, s Mesecom na vrhu motke, kao da njime žonglira. I shvatili smo da njegovo majstorstvo ne teži nikakvom cilju, nije nameravao da postigne nikakav praktičan rezultat, štaviše, moglo se reći da gura Mesec od sebe, da time pomaže njegovo udaljavanje, da želi da ga otprati do njegove najudaljenije putanje. I to je ličilo na njega: na njega koji nije bio u stanju da poželi bilo šta u suprotnosti s prirodom Meseca, njegovom putanjom i njegovom sudbinom, i ako je Mesec sada težio da se udalji od njega, nek mu bude, on je uživao u tom udaljavanju kao što je dosad uživao u njegovoj blizini.

I šta je na to mogla da učini gospođa Vhd Vhd? Tek je u tom trenutku pokazala da njena zaljubljenost u gluvonju nije bila samo lakouman hir, već konačan izbor. Ako je moj rođak sada voleo daleki Mesec, ona će ostati daleka, na tom Mesecu. Naslutio sam to videvši da ne prilazi bambusu već da samo okreće harfu gore, prema Zemlji visoko na nebu, prebirajući po njenim strunama. Kažem da sam je video, a u stvari sam tek krajičkom oka uhvatio njen lik, jer čim je motka dodirnula mesečevu koru, ja sam đipio da je dohvatim, i evo uspinjao sam se hitro poput zmije, hvatajući se za čvorove bambusa, verao sam se odbacujući se rukama i kolenima, gotovo bez težine u tom razređenom vazduhu, kao da me je podsticala neka prirodna sila koja mi je nalagala da se vratim na Zemlju, zaboravljajući razlog koji me je odveo gore, ili možda više nego ikada svestan tog razloga i njegovog nesrećnog ishoda, i već je veranje uz lelujavu motku stiglo do tačke kada više nisam morao da ulažem nikakav napor nego samo da se pustim da naglavačke skliznem privučen zemljinom težom, kad se najednom, u toj žurbi, trska izlomi u hiljadu komada i ja bućnuh u more između čamac.

Bio je to sladak povratak, ponovni susret s domovinom, ali su moje misli bile beskrajno tužne jer sam zauvek izgubio nju, i nisam skidao pogled sa zauvek nedostižnog Meseca, tražeći je. I video sam je. Bila je tamo gde sam je ostavio, ležala je na jednoj plaži tik iznad naših glava; i ćutala je. Bila je boje Meseca; držala je harfu pored sebe i jednom rukom prebirala po njoj u laganim i razvučenim arpeđima. Jasno su se ocrtavale grudi, ruke, bokovi, onako kako je još uvek pamtim, i kako je

i sada, kada je Mesec postao onaj pljosnati i daleki kružić, još uvek pogledom tražim čim se na nebu ukaže prvi mesečev srp, i što on više raste ja više umišljam da je vidim, nju ili neki deo nje, ali ništa drugo osim nje, na stotinu, na hiljadu različitih načina, nju koja Mesec čini Mesecom i koja za vreme svakog punog meseca nagoni pse da čitave noći tužno zavijaju, i mene s njima.